

Αδριανός Ι. Παπαδριανός

ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΑΠΟΔΗΜΟΥΣ ΣΤΗ ΣΕΡΒΙΑ (19ος-20ός αι.)*

* Το σύντομο αυτό άρθρο μου γράφεται μέσα στα πλαίσια των μεταπτυχιακών μου σπουδών στο Πανεπιστήμιο Βελιγραδίου με θέμα «Η Ελλάδα και η Γιουγκοσλαβία στα χρόνια του Μεσοπολέμου, 1919-1939».

Στο μικρό μου αυτό άρθρο προτίθεμαι να δώσω νέα στοιχεία για ορισμένους Έλληνες αποδήμους που έζησαν και έδρασαν στη Σερβία κατά τον 19ο και 20ό αιώνα, τα οποία διέφυγαν από την προσοχή της ιστορικής έρευνας. Κυρίως θα δώσω στο τέλος της εργασίας μου σε μετάφραση δύο άρθρα, τα οποία προσφέρουν αξιολογικά τεκμήρια για τον μεγάλο Ναουσαίο απόδημο Δημήτριο Αναστασίου Σαμπόφ.

Αρμενόπουλος Αρσένιος (Armenopoulos Arsenije)¹. Ο Έλληνας αυτός απόδημος καταγόταν από την Κοζάνη και είχε μεταναστεύσει στο Βελιγράδι, όπου τον βρίσκουμε να κατοικεί το έτος 1845².

Βατάλλη Μιχαήλ, Συμεών και Ιωάννης· αδελφοί, γιοι του Χ. Κατάγονταν από τις Σέρρες και είχαν εγκατασταθεί στην πρωτεύουσα της σημερινής Γιουγκοσλαβίας, όπου ζουν το 1826³.

Βιάλλου Γιότα Α. Στο ορθόδοξο τμήμα του νεκροταφείου του Σεμλίνου, σχεδόν στο κέντρο, επισήμανα πρόσφατα την κάτωθι επιτάφια στήλη, η οποία είναι γραμμένη με μεγάλα ελληνικά γράμματα πάνω σε γκρίζο μάρμαρο, ως εξής:

ΓΙΟΤΑ Α. ΒΙΑΛΛΟΥ

GEN. ΜΑΝΔΡΙΝΟΥ

ΕΓΓΕΝΝΗΘΗ ΕΝ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

6 ΜΑΙΟΥ 1849

ΕΤΕΛΕΥΤΗΣΕ ΕΝ ΣΕΜΛΙΝΩ

6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1920.

1. Όπως βλέπουμε, έχουμε εδώ αναβίωση του επωνύμου που έφερε ο σπουδαίος νομομαθής Κωνσταντίνος Αρμενόπουλος, ο οποίος έζησε και έδρασε κατά τους βυζαντινούς χρόνους (1320-1383).

2. Βλ. στον κατάλογο συνδρομητών που υπάρχει στο τέλος του βιβλίου: Γεώργιος Κυρίδης-Ευθύμιος Αβραμοβίκις, Χειραγωγή εις την ταχείαν και εύκολον μάθησιν της Γραικικής και Σερβικής γλώσσης, Βελιγράδιον 1845. Το βιβλίο αυτό φέρει παράλληλα και τον εξής σλαβικό τίτλο: Rukovodstro k brzom i lakom naučenju grečeskog i srpskog ezika, Beograd 1845.

3. Βλ. στον κατάλογο συνδρομητών που υπάρχει στο τέλος του βιβλίου: Γεώργιος Δ. Κλήδης, Επιτομή Φυσικής Ιστορίας, Πέστη 1826.

Όπως μας πληροφορεί η στήλη αυτή, έχουμε να κάνουμε με μια Κλεισουριώτισσα, την Γιότα, σύζυγο του Α. Βιάλλου, η οποία είχε εγκατασταθεί στο Σεμλίνο, όπου και έζησε από το 1864 ως το 1920. Η Γιότα Α. Βιάλλου προερχόταν από τη σπουδαία Κλεισουριώτισσα οικογένεια των Μανδρίνου, μέλη της οποίας είχαν εγκατασταθεί στο Σεμλίνο και στο Πάντσεβο⁴.

Γκούτα Αικατερίνη του Α. (Ekaterina A. Guta). Την βρίσκουμε να κατοικεί στο Βελιγράδι το έτος 1845. Ήταν σύζυγος του Αναστασίου Γκούτα, του πρώτου διευθυντή του τελωνείου της σερβικής πρωτεύουσας, που καταγόταν από τη Μοσχόπολη⁵. Η Αναστασία Γκούτα προερχόταν από την επιφανή οικογένεια των Χριστοδούλου της Θεσσαλονίκης: συγκεκριμένα, ήταν ανιψιά του Αναστασίου Χριστοδούλου, ο οποίος προπλήρωσε γι' αυτήν ένα πολύ μεγάλο αριθμό σωμάτων, δεκαπέντε δηλαδή, του έργου Γ. Κυρίδη-Ευθ. Αβραμοβίκι, «Χειραγωγία»⁶.

Δελίνης Αντώνιος. Άγνωστος ο τόπος της καταγωγής του. Είχε μεταναστεύσει και κατοικούσε στο Βελιγράδι το έτος 1826⁷.

Δέρρας Ανανίας και Δαβίδ. Άγνωστος ο τόπος της καταγωγής τους. Είχαν εγκατασταθεί στη σέρβικη πόλη του Νόβι Σαντ (Novi Sad), όπου και τους βρίσκουμε να ζουν το 1836⁸.

Ζαδές Ιωάννης. Καταγόταν από την Κοζάνη. Είχε μεταναστεύσει και κατοικούσε στο Βελιγράδι το έτος 1826⁹.

Λέκου Άννα. Κοντά στο επιτύμβιο επίγραμμα της Γιότας Α. Βιάλλου, το οποίο αναφέραμε παραπάνω, υπάρχει και μια άλλη επιτύμβια στήλη¹⁰, η οποία έχει ως εξής:

ANNA ΛΕΚΟΥ

ΕΓΕΝΝΗΘΗ ΕΝ ΕΤΕΙ 1830

ΕΤΕΛΕΥΤΗΣΕ 2 ΜΑΙΟΥ 1897.

4. Ιωάννης Α. Παπαδριανός, Οι Έλληνες απόδημοι στις γιουγκοσλαβικές χώρες (18ος-20ος αι.), Θεσσαλονίκη 1993, σ. 47, σημ. 44.

5. Dušan J. Popović, Ο Cincarima. Prilozi pitanju postanka našeg gradjanskog društva (Για τους Κοντσόβλαχους. Συμβολές στο πρόβλημα της δημιουργίας της αστικής μας τάξης), έκδ. β', Beograd 1937, σ. 345.

6. Κυρίδης-Αβραμοβίκις, Χειραγωγία, κατάλ. συνδρ.

7. Κλήδης, Επιτομή, κατάλ. συνδρ.

8. Βλ. στον κατάλογο συνδρομητών που υπάρχει στο τέλος του βιβλίου: Ιωάννης Α. Λεονάρδος, Νεωτάτη της Θεσσαλίας Χωρογραφία, Πέστη 1836. Δυστυχώς, τα σωζόμενα ιστορικά τεκμήρια δεν μας βοηθούν να καθορίσουμε την ακριβή συγγενική σχέση που υπήρχε ανάμεσα στον Ανανία και στον Δαβίδ Δέρρα.

9. Κλήδης, Επιτομή, κατάλ. συνδρ. Η ίδια πηγή αναφέρει και έναν Ζαδέ Γεώργιο που καταγόταν από την ίδια πόλη, αλλά ζούσε στην Τεργέστη το έτος 1826.

10. Η επιτάφια αυτή στήλη είναι χαραγμένη πάνω σε μάρμαρο, χρώματος γκριζού.

Από την στήλη αυτή, δυστυχώς, δεν πληροφορούμαστε τον τόπο καταγωγής της Άννας Λέκου. Κατά πάσα όμως πιθανότητα, πρέπει να προέρχεται από τη Δυτική Μακεδονία και μάλιστα από την πόλη Κλεισούρα. Τούτο συμπεραίνω από το όνομα Λέκου, το οποίο είναι καθαρά δυτικομακεδονικό· άλλωστε, από άλλες πηγές γνωρίζουμε την ύπαρξη Ελλήνων στο Σεμλίνο με το όνομα Λέκου¹¹.

Παναγιώτου Παλάτιος. Προερχόταν από το Μελένικο και είχε εγκατασταθεί στο Σεμλίνο, όπου και πεθανε στις 7 Ιουνίου του 1772 σε νεαρή ηλικία, όταν ήταν 28 ετών. Την πληροφορία αυτή την αντλούμε από την ανέκδοτη επιτύμβια στήλη πάνω σε λευκό μάρμαρο, η οποία βρίσκεται στον αυλογυρο της ελληνορθόδοξης εκκλησίας του Αγίου Νικολάου στο Σεμλίνο που ιδρύθηκε το 1752¹². Την εν λόγω στήλη εκδίδουμε εδώ ατόφια, χωρίς καμιά παρέμβασή μας:

ΕΝΘΑ ΚΟΙΤΑΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΘΥ¹³ ΠΑΛΑΤΙΟΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΕΚ ΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ ΕΤΩΝ 28
ΙΣ ΑΝΑΠΑΥΘΗ ΕΣ ΤΟΥΣ 1772 ΙΟΥΝΙΟΥ 7 ΖΕ ΧΣ ΜΟΝΑ.

Η επιτύμβια στήλη του Μελενικιώτη
Παλατίου Παναγιώτου στο Σεμλίνο.

11. Ρορονιέ, Ο Cincarima, έκδ β', σ. 403.

12. Λεπτομέρειες για την ίδρυση και την λειτουργία της εκκλησίας αυτής, βλ.: Ιωάννη Α. Παπαδριανού, Οι Έλληνες πάροικοι του Σεμλίνου, Θεσσαλονίκη 1988, σσ. 100-101.

13. ΘΕΟΥ.

Παχάνη (οικογένεια). Το πρώτο μέλος της οικογένειας αυτής ήταν ο Γεώργιος Παχάνης, ο οποίος γύρω στα 1800 εγκατέλειψε την Κύπρο και ήλθε και εγκαταστάθηκε στη σερβική πόλη Νίσσα (Niš). Το 1803 γεννήθηκε ο γιος του Αθανάσιος και λίγο αργότερα πατέρας και γιος εγκαταστάθηκαν στο Βελιγράδι, όπου ο πατέρας Παχάνης διακρίθηκε σαν αργυραμοιβός. Ο Γεώργιος Παχάνης θα βρει τον θάνατο κατά τους Ναπολεόντιους πολέμους, ενώ ο Αθανάσιος Παχάνης, μετά τον θάνατο του πατέρα του, θα εγκατασταθεί στην πόλη Πάντσεβο (Ραντςενο) και θα αρχίσει να ασχολείται επιτυχώς με το εμπόριο. Στη σερβική αυτή πόλη ο Αθανάσιος Παχάνης θα παντρευτεί Ελληνίδα από την επιρρανή οικογένεια των Διαμαντή, πράγμα που θα τον βοηθήσει να αυξήσει ακόμη περισσότερο τα πλούτη και τα μεγάλα κτήματά του, που βρίσκονταν στα πρώην Στρατιωτικά Σύνορα (Militärgrenze). Τελευταίος γόνος του κλάδου αυτού της οικογένειας Παχάνη ήταν ο Λεωνίδας, ο οποίος το 1937 ζούσε ακόμη και θεωρούνταν κάτοικος του Βελιγραδίου¹⁴.

Επίσης, ως τώρα γνωρίζαμε την ύπαρξη και του Νικολάου Παχάνη, ο οποίος προερχόταν από έναν άλλο κλάδο της οικογένειας αυτής των Κύπριων αποδήμων. Οι γνώσεις μας ωστόσο για τον Παχάνη αυτόν περιορίζονταν μόνο στο ότι ήταν κάτοικος του Σεμλίνου¹⁵. Από ένα όμως ανεκμετάλλευτο ιστορικό στοιχείο πληροφορούμαστε ότι στο Σεμλίνο ζούσε το έτος 1816 και ένα μέλος της οικογένειας των Παχάνη, ο Ιωάννης Παχάνης¹⁶, ο οποίος ήταν άγνωστος από άλλες πηγές. Δυστυχώς, τα σωζόμενα στοιχεία δεν μας βοηθούν να γνωρίζουμε ποια συγγενική σχέση υπήρχε μεταξύ των δύο Παχάνη του Σεμλίνου, του Νικολάου και του Ιωάννη.

Αλλά και για τον Νικόλαο Παχάνη περιήλθαν πρόσφατα στα χέρια μας ιστορικά τεκμήρια¹⁷, από τα οποία πληροφορούμαστε τα εξής: Ο Νικόλαος Παχάνης ήταν γέννημα και θρέμμα του Σεμλίνου, το έτος όμως της γεννήσεώς του δεν είναι γνωστό. Ασχολούνταν με το εμπόριο και είχε εμπορικό κατάστημα στο κτίριο των δημάρχων Στεφάνου και Πέτρου Μάρκοβιτς (Stevan i Petar Marković), το οποίο βρισκόταν τότε στην οδό Γκόσποντσκα (Herrengasse). Ζούσε με τη γυναίκα του Μαρία ως τον θάνατό του, στο σπίτι που βρισκόταν στην οδό Γκάρντοσκα, αριθ. 32 (ulica Gardoska, br. 32). Οι σχέσεις του με τους Σέρβους ήταν άριστες και οι πολίτες του Σεμλίνου έτρεφαν γι' αυτόν βαθιά ε-

14. Ροπονιέ, Ο Cincarima, έκδ β', σ. 428.

15. Βλ. Ροπονιέ, ό.π., σ. 429.

16. Βλ. στον κατάλογο συνδρομητών που υπάρχει στο τέλος του βιβλίου: Γεώργιος Ζαχαριάδης, Γραμματική Ελληνική, περιέχουσα το ετυμολογικόν και συντακτικόν, Βιέννη 1816.

17. Τα στοιχεία αυτά μας τα παραχώρησε ο κ. Mirograg Dubizić, πρώην διευθυντής του Μουσείου του Σεμλίνου (Zavičajni Muzej Zemun) και άριστος γνώστης των ιστορικών και κοινωνικών συνθήκων που επικρατούσαν στην πόλη. Τον κ. Dubizić, ο οποίος ταυτόχρονα μας δώρισε και την αθημοσίτευτη φωτογραφία που τυπώνεται εδώ, ευχαριστούμε και από τη θέση αυτή θερμάτα.

κτίμηση. Ήταν υπερύφανος για την ελληνική καταγωγή του, την οποία και πρόβαλε σε κάθε περίπτωση. Ήταν μέλος του διοικητικού συμβουλίου του σχολείου της σερβικής εμπορικής νεολαίας, που ιδρύθηκε το 1912, το οποίο και χρηματοδοτούσε. Πέθανε στο Σεμλίνο το έτος 1942 και θάφτηκε στο ορθόδοξο νεκροταφείο της πόλης.

* * *

Αξιόλογα επίσης στοιχεία για το θέμα μου άντλησα από δύο επιστημονικά άρθρα. Τα άρθρα αυτά, τα οποία αναφέρονται στον σπουδαίο Ναουσαίο αποδήμο Δημήτριο Αναστασίου-Σαμπόφ (Anastasijević-Sabon), τον ιδρυτή του Πρώτου Γυμνασίου στη Σερβία (1791), τα δίνω εδώ σε μετάφραση και τα κάνω έτσι γνωστά στο ευρύ επιστημονικό κοινό της Ελλάδας.

Το πρώτο άρθρο είναι γραμμένο από τον ιστορικό Milenko Palić και δημοσιεύεται στην «Enciklopedija Novog Sada», τ.2, Novi Sad 1994, σσ. 151-153. Και να πώς έχει σε μετάφραση το άρθρο αυτό «Αναστασίγιεβιτς Δημήτριος Σαμπόφ. «Επαγγελματίας και έμπορος, εθνικός ευεργέτης, ιδρυτής του Γυμνασίου των Καρλοβίκιων, γεννήθηκε στη Νάουσα της Μακεδονίας το 1726 και πέθανε στα Καρλοβίγια του Σρεμ. Σε νεαρή ηλικία των έξι ετών ήλθε με μερικούς εμπόρους στο Σεμλίνο (σερβ. Zemun), όπου ένας έμπορος της πόλης τον δέχτηκε και τον κράτησε κοντά του· όταν δε μεγάλωσε, τον έστειλε στο Νόβι Σαντ, για να μάθει το επάγγελμα του σαμπόφ (του ράφτη). Κατά τη διάρκεια των τριών ετών που εργάστηκε ως κάλφας, ταξίδεψε στην Ουγγαρία και στην Κροατία, με τον σκοπό να τελειοποιήσει το επάγγελμά του· κατόπιν γύρω στα 1748 εγκαταστάθηκε στα Καρλοβίγια του Σρεμ, όπου άνοιξε κατάστημα έτοιμων ραμμένων ενδυμάτων.

Πλούτυνε εμπορευόμενος στις αγορές. Τα προϊόντα της εργασίας του τα εξέθετε σε πολλά μέρη της Αυστριακής Αυτοκρατορίας. Τα έτοιμα ενδύματα τα πουλούσε κυρίως στις αγορές του Φούτογκ, Σεγκεντίν, Κετοκεμέτ και Πέστης. Για αυτές, αλλά και για τις άλλες αγορές, κυρίως δε για αυτές που βρίσκονταν μακριά, προμηθεύονταν εμπόρευμα από τα Καρλοβίγια και το Νόβι Σαντ.

Γύρω στα 1775 εγκατέλειψε το επάγγελμα και άρχισε να ασχολείται με μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις· εξακολούθησε όμως να κρατάει το κατάστημα για τα υφάσματα και τα έτοιμα ενδύματα. Όταν άρχισε η συνήθεια να κτίζουν σπίτια με γερά υλικά, ο Αναστασίου αντιλήφθηκε εγκαίρως τη σημασία του γεγονότος για κέρδος· γι' αυτό οργάνωσε επιχείρηση παραγωγής τούβλων και άλλου οικοδομικού υλικού. Εκτός απ' αυτό, πουλούσε οίνο σε διάφορες περιοχές ως τη Βιέννη, νοίκιαζε και καλλιεργούσε γη, στο Νόβι Σαντ και σε άλλες εκτενείς περιοχές. (σελ. 152) νοίκιασε το μεγάλο μονοπώλιο των υδάτων και της αλιείας και ασχολούνταν με το χονδρικό εμπόριο ψαριών.

Όπως λεγεται στο περιοδικό «Janor», η αξιόλογη εργασία 40 ετών, που διεξήγε ως επαγγελματίας και έμπορος ο οικονόμος Δημήτριος, τον βοήθησε να αποκτήσει μεγάλη περιουσία και να καταστεί ένας από τους πιο πλούσιους πολίτες των Καρλοβικίων του Σρεμ και του Νόβι Σαντ.

Εθνικός ευεργέτης. Επειδή πέθαναν τα παιδιά του, σε μεγάλη ήδη ηλικίας αποφάσισε να αφιερώσει ένα μέρος της περιουσίας του σε φιλανθρωπικούς σκοπούς. Έπειτα από παρακίνηση του μητροπολίτη Στεφάνου Στρατιμίροβιτς, έδωσε 20.000 φιορίνια, για να δημιουργηθεί το Πρώτο Σερβικό Γυμνάσιο στα Καρλοβίκια του Σρεμ. Στις 14 Αυγούστου του 1791 υπέγραψε το ιδρυτικό γράμμα, το οποίο ο αυτοκράτορας της Αυστρίας Λεοπόλδος Β΄ ένεκρινε με δίπλωμα του τον Οκτώβριο του ίδιου έτους. Έπειτα από εισήγηση του παραπάνω μητροπολίτη, ο αυτοκράτορας του απένειμε τον τίτλο του ευγενή φον Σαμπόφ (von Sabon). Ως τον θάνατό του, υπήρξε ο κύριος πάτρωνας του Πρώτου Σερβικού Γυμνασίου των Καρλοβικίων.

Ως ένας από τους πιο επιτυχημένους επιχειρηματίες της εποχής του, ο Αναστασίγιεβιτς συνέβαλε στην προοδο της πολιτιστικής ζωής του Νόβι Σαντ και των Καρλοβικίων και στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού».

Μετά το κείμενο, ο ιστορικός Falić παραθέτει τη βιβλιογραφία του άρθρου του, η οποία έχει ως εξής: (σ. 152-153)

«S.V.P., Ο Δημήτριος Αναστασίγιεβιτς Σαμπόφ», στο περιοδικό «Janor», αριθ. 18, Novi Sad 1878, σσ. 543-556.

S. Lazić, Σύντομη θεώρηση της ιστορίας του Σερβικού Ορθόδοξου Γυμνασίου των Καρλοβικίων, Novi Sad 1891.

M. Budisavljević, «Μπροστά στη φυσιογνωμία του ευεργέτη Δημητρίου Αναστασίγιεβιτς-Σαμπόφ», Έκθεση του Σερβικού Μεγάλου Γυμνασίου των Καρλοβικίων για το έτος 1903/4, Sremski Karlovci 1904.

K. Petrović, Η ιστορία του Γυμνασίου των Καρλοβικίων, Novi Sad 1951».

Το δεύτερο άρθρο υπογράφεται με τα αρχικά S.V.P. (κατά πάσα πιθανότητα πρόκειται για τον Stefan V. Ρορονίć) και δημοσιεύεται στο περιοδικό «Janor» στις 30 Απριλίου του 1878, στήλες 553-557. Στο τέλος του εν λόγω άρθρου βρίσκεται η φωτογραφία του Δημητρίου Αναστασίου (Αναστασίγιεβιτς). Και να η μετάφραση του άρθρου:

«Εθνικοί ευεργέτες. Δημήτριος Αναστασίγιεβιτς (Αναστασίου)-Σαμπόφ, ο ιδρυτής του γυμνασίου των Καρλοβικίων.

(στήλη 553) Μέσα σε 13 σχεδόν χρόνια θα συμπληρωθεί ένας ολόκληρος αιώνας, από τότε που κτίστηκε το μεγάλο Σερβικό Γυμνάσιο στα Καρλοβίκια, στην έδρα του Σερβικού Πατριαρχείου.

Κατά τη διάρκεια των 87 αυτών χρόνων, φοίτησαν στο Γυμνάσιο των

Καρλοβικίων χιλιάδες παιδιά της Σερβίας, τα οποία με την επιστήμη τους, σε μεγαλύτερα ή μικρότερα επαγγέλματα της ζωής, ωφέλησαν το γένος τους, γιατί το σχολείο αυτό, από τη δημιουργία του ως σήμερα, υπήρξε για τους Σέρβους όχι μόνο φυτώριο επιστήμης, αλλά και κέντρο μορφώσεως εκκλησιαστικών προσώπων, στο οποίο η νεαρή καρδιά της Σερβίας θερμαινόταν με τη φλόγα του Θεού, με την αγάπη προς το γένος της.

Και το σχολείο αυτό το ίδρυσε η πατριωτική καρδιά και το γενναιόδωρο χέρι ενός αποδήμου, από τα μακρινά μέρη, ο οποίος ενηλικιώθηκε, εργάστηκε και απέκτησε πλούτη, τα οποία χρησιμοποίησε για το γενικό καλό, για τη μόρφωση του λαού του. Το Γυμνάσιο των Καρλοβικίων το ίδρυσε, έπειτα από υπόδειξη του μητροπολίτη, Στρατιμίροβιτς, ο σεμνός επαγγελματίας Δημήτριος Αναστασίου-Σαμπόφ.

Ας είναι αθάνατη η υπηρεσία του μητροπολίτη, ο οποίος μπόρεσε να πλησιάσει τον γενναιοδωρο Σαμπόφ και να τον πείσει για τέτοιο κληροδότημα. Ο Δημήτριος Αναστασίου, ο μετέπειτα Σαμπόφ, ήλθε γυρω στα 1732-3 από τη Νάουσα, σαν παιδί 6 ετών, με κάποιους εμπόρους. Στην αρχή ήλθε στο Σεμλίνο, όπου παρέμεινε για ένα χρονικό διάστημα· κατόπιν ο έμπορος εκείνος, ο οποίος είχε αναλάβει την κηδεμονία του, τον έφερε στο Νόβι Σαντ και τον έβαλε να μάθει το επάγγελμα του σαμπόφ. Δεν γνωρίζουμε πότε ακριβώς άρχισε να μαθαίνει το παραπάνω επάγγελμα και επί πόσο χρόνο το έμαθε. Κατά τη διάρκεια των 3 ετών που εργάστηκε σαν κάλφας, ταξίδευσε σε πολλά μέρη ανά την Ουγγαρία και τη Σλαβονία και κατόπιν εγκαταστάθηκε στα Καρλοβίκια, όπου άρχισε να εργάζεται ως σαμπόφ, ράπτης τοπικών ενδυμάτων και κατασκευαστής σκουφών. Αυτό θα πρέπει να συνέβει γύρω στα 1748-1750. Η άξια επαγγελματική του εργασία επί 40 έτη, ως επαγγελματίας και έμπορος, έφερε στον εργατικό και οικονόμο Δημήτριο μεγάλη περιουσία. (στήλη 554) Όταν παντρεύτηκε μια χωρική από το Κρούσεντολ, έκτισε ένα ωραίο και μεγάλο σπίτι, που έβλεπε προς την κάτω εκκλησία· δυστυχώς όμως, στον γάμο του δεν υπήρξε τυχερός, γιατί τα παιδιά του πέθαναν. Γι' αυτό πήρε για τον εαυτό του κάποιο παιδί ονόματι Μάτα, συγγενή της γυναίκας του, και το υιοθέτησε. Κατόπιν έστειλε τον Μάτα στη Βούδα για να σπουδάσει, όπου και τον πάντρεψε με μια ωραία και ταλαντούχα κοπέλα, με τη Μαρίτσα. Ο Δημήτριος Αναστασίου, κατά τη διάρκεια του γάμου του, έφερε από τη Νάουσα και την αδελφή του.

Το έτος 1790 ο Ναουσαίος απόδημος κάνει απολογισμό της περιουσίας του· υπολόγισε πόσα έχει δανείσει στους Σέρβους κτηματίες και πόσα έχει κρατήσει για τον εαυτό του. «Βλέποντας, λοιπόν, τον μεγάλο πλούτο του», σημειώνει ο βιογράφος του, ο ικανός διοικητής του Γυμνασίου κ. Γιόβαν Πάντελιτς, «σκέφτηκε με ποιο τρόπο θα μπορούσε να ωφελήσει τον δήμο και

τον λαό», τις σκέψεις του δε αυτές τις ανακοίνωσε στους φίλους του, στους οποίους δήλωσε ταυτόχρονα ότι δεν γνωρίζει πώς να ενεργήσει.

Κατά τους χρόνους αυτούς έγινε αρχιεπίσκοπος Καρλοβικίων ο Στέφανος Στρατιμίροβιτς από το Κουλίνο, άνδρας σοφός και με κατανόηση, γεμάτος από αγαθές προθέσεις και ενθουσιασμό για κάθε πρόοδο και κυρίως για την παιδεία.

Με την πρώτη γνωριμία και στις πρώτες συναντήσεις του με τον Σαμπόφ, του τόνισε τη μεγάλη ανάγκη του σερβικού λαού και των ανθρώπων του δόγματός του να αποκτήσει σχολεία και του ανακοίνωσε την απόφασή του να ιδρυθεί στα Καρλοβίκια Γυμνάσιο.

Ο Σαμπόφ άκουσε αυτά με ενδιαφέρον και έπειτα από λίγο χρόνο, όταν γίνονταν οι μεγάλες συζητήσεις για τον τρόπο ιδρύσεως του σχολείου, παρέδωσε στον Στρατιμίροβιτς 20.000 φιορίνια, σε καθαρό χρυσό και ασήμι, υπό τον όρο να παίρνει τον τόκο από το μισό αυτού του ποσού κατά τους χρόνους που θα είναι στη ζωή, όταν δε πεθάνει όλο το ποσό να μείνει στο Γυμνάσιο.

Στις 3 Αυγούστου του 1791 υπέγραψε την ιδρυτική πράξη για το κτίσιμο του Γυμνασίου (στήλη 555) ως Δημήτριος Αναστασίου, πολίτης των Καρλοβικίων, ο δε αυτοκράτορας Λεοπόλδος Β' επικύρωσε την πράξη αυτή με δίπλωμα της 11ης Οκτωβρίου 1791.

Έπειτα από εισήγηση του μητροπολίτη, ο αυτοκράτορας Λεοπόλδος ανακηρύσσει τον Δημήτριο ευγενή της Ουγγαρίας με το παρωνύμι φον Σαμπόφ εκτός από αυτό, μαζί με τον μητροπολίτη ήταν σε όλη του τη ζωή ο ανώτερος πάτρων του Γυμνασίου και επί 12 ελόκληρα χρόνια παρακολουθούσε με τα ίδια του τα μάτια τις εργασίες του.

Το φθινόπωρο του 1803 αρρώστησε ο Σαμπόφ βαριά και στις 8 Οκτωβρίου του ίδιου έτους υπογράφει τη διαθήκη του, στην οποία όριζε ότι στο Γυμνάσιο θα περιέρχονταν ακόμη 20.000 φιορίνια, αν ο γιος του Μάτα πέθαινε χωρίς απογόνους. Ο Σαμπόφ πέθανε στις 31 Οκτωβρίου 1803 και θάφτηκε στο κάτω νεκροταφείο. Ο γιος του Σαμπόφ Μάτα πέθανε στις 2 Νοεμβρίου του 1804 χωρίς παιδιά και η γυναίκα του Μαρίτσα παρέδωσε, στις 10 Ιανουαρίου του 1805, στους επιτρόπους του Γυμνασίου τη διαθήκη του πεθερού της που αποτελούνταν από 20.000 φιορίνια. Η ίδια παντρεύτηκε αργότερα τον τελευταίο από τους Μπράνκοβιτς, τον κόμη Δημήτριο Μπράνκοβιτς, αξιωματικό το αυστριακού στρατού.

Από την περιουσία του Σαμπόφ περιήλθαν στο Γυμνάσιο ακόμη 2.282 φιορίνια έπειτα από τον θάνατο της αδελφής του Άννας.

Θα κλείσουμε την έκθεσή μας για τη ζωή και το έργο του μεγάλου αυτού ευεργέτη με τις λέξεις που έγραψε γι' αυτόν ο κ. Πάντελιτς. (στήλη 556) «Εάν ο Θεός ευλόγησε την εργασία και τον μόχθο κάποιου, τούτο συνέβη κατεξο-

χήν στον Δημήτριο Αναστασίου, πράγμα που του έφερε τεράστια περιουσία».

«Σύμφωνα με την εικόνα του, που του έκαναν στους χρόνους των γεραμάτων του, ο Σαμπόφ παρουσιάζεται σαν άνδρας υψηλός και εύσωμος, γεμάτος ανδρικών ψυχικών και σωματικών προσόντων. Το φαρδύ του μέτωπο φανερώνει τη μεγάλη του αποφασιστικότητα, τα δε μάτια του είναι αστραφτερά και δείχνουν ασυνήθιστη εξυπνάδα. Τέλος, το ήσυχο πρόσωπό του αντανάκλα το μεγαλείο της ψυχής του. Εάν κάποιος ξένος παρατηρήσει τον Δημήτριο Αναστασίου, ποτέ δεν θα σκεφτεί ότι έχει μπροστά του έναν ράπτη με τη βελόνα στο χέρι που ράβει, αλλά μια μεγάλη προσωπικότητα».

Ο σεμνός Σέρβος επαγγελματίας Δημήτριος Σαμπόφ, ο οποίος αφιέρωσε όλη του τη ζωή για να δημιουργήσει ένα μεγάλο και πατριωτικό έργο, είναι εφάμιλλος του Σάβα Τεκέλιγια και στέκει ως Μαικήνας δίπλα απ' αυτόν στην πρώτη θέση της πολιτιστικής Ιστορίας στην εν λόγω περιοχή της Σερβίας».